

**SAŽETAK PRESUDE VELIKOG VIJEĆA
HÄMÄLÄINEN PROTIV FINSKE
OD 16. SRPNJA 2014. GODINE
ZAHTJEV BR. 37359/09**

Odbijanje zahtjeva za upis promjene spola nije dovelo do povrede Konvencije

ČINJENICE

Podnositeljica zahtjeva rodila se kao muškarac te je sklopila brak sa ženom 1996. godine. Par je dobio dijete 2002. godine. Podnositeljica se u rujnu 2006. godine podvrgnula operaciji promjene spola.

Iako je podnositeljica promijenila ime, nije mogla promijeniti i osobni identifikacijski broj koji bi ukazivao na promjenu spola u službenim dokumentima. Naime, za promjenu osobnog identifikacijskog broja podnositeljica je trebala zatražiti pristanak supruge da se brak promijeni u civilno partnerstvo ili je trebala zatražiti razvod braka. Podnositeljica je odbila obje mogućnosti. Bračni par je odlučio ostati u braku, jer je razvod braka bio protivan njihovim vjerskim uvjerenjima, a civilno partnerstvo im nije pružalo jednaku sigurnost kao brak. Podnositeljičin zahtjev za upis promjene spola je stoga odbijen.

Podnositeljica je pokrenula upravni postupak pred nadležnim sudovima koji su odbili njezin zahtjev za upisom promjene spola. Nadležni sudovi su ustanovili kako propisi koji reguliraju pitanje upisa promjene spola u službenoj evidenciji ne utječu na činjenicu da prema finskim propisima jedino osobe različitog spola mogu sklopiti brak. Visoki upravni sud je odbio podnositeljičinu reviziju.

Podnositeljica je pred Sudom prigovorila da je došlo do povrede čl. 8. Konvencije, povrede čl. 12. Konvencije (pravo na brak) i povrede čl. 14. Konvencije zbog toga što je joj je upis promjene spola mogao biti odobren isključivo nakon razvoda braka između nje i njezine supruge, jer se istospolnim parovima ne jamči pravo na sklapanje braka već registracija civilnog partnerstva.

OCJENA SUDA

Vezano za navodnu povredu članka 8. Konvencije

Nije sporno da je došlo do miješanja u podnositeljičino pravo na zaštitu privatnog života jer joj nije odobren upis promjene spola. Veliko vijeće je ocijenilo kako je ključno pitanje nameće li zaštita prava na privatni i obiteljski život državi pozitivnu obvezu da osigura dostupan i učinkovit postupak za upis promjene spola bez prethodnog razvoda braka.

Sud je ponovio kako Konvencija državama članicama ne nameće obvezu da omogući istospolnim parovima pravo na sklapanje braka niti predviđa posebne načine rješavanja konkretne situacije. Veliko vijeće je također primijetilo kako većina država članica u svojim pravnim sustavima nije uopće imala regulirano ovo pitanje. Zbog nepostojanja konsenzusa te zbog osjetljive prirode predmeta i etičkih pitanja, Finskoj treba dati široku slobodu procjene prilikom odlučivanja kako će regulirati pitanje upisa promjene spola na način da se zadovolji i javni i privatni interes.

Postojeće finsko zakonodavstvo daje podnositeljici nekoliko mogućnosti. Ukoliko se izuzme *status quo* ili razvod braka, podnositeljica ima mogućnost promjene bračnog statusa u civilno partnerstvo uz pristanak supruge. Cilj takvih zakonskih uvjeta je unificirati različitu praksu koja se primjenjuje u različitim dijelovima države i uspostaviti jednake uvjete za upis promjene spola u službenu evidenciju. Ako podnositeljica pribavi pristanak supruge, bio bi moguć upis promjene spola i zaštita njihovog odnosa. Sud je ustanovio kako je pristanak supružnika osnovni uvjet predviđen upravo za pružanje zaštite svakom supružniku od jednostrane odluke drugog. Promjena bračnog statusa u civilno partnerstvo ne bi promijenila stečena prava podnositeljice i njezine supruge. Npr., prilikom izračuna duljine trajanja veze zbog ostvarivanja prava na mirovinu umrlog supružnika, relevantno razdoblje računa se od dana sklapanja braka, a ne promjene braka u civilno partnerstvo. Stoga Sud nije mogao prihvatiti podnositeljičin prigovor da je promjena bračnog statusa u civilno partnerstvo usporediva s „prisilnim“ razvodom.

U odnosu na obiteljski aspekt, Sud je primijetio kako civilno partnerstvo neće utjecati na očinstvo podnositeljičine kćeri budući da je očinstvo prethodno utvrđeno tijekom braka. Isto tako, promjena spola nije imala nikakve pravne posljedice na brigu i skrbništvo nad djetetom, jer se briga o djeci u Finskoj temelji na roditeljskoj skrbi bez obzira na spol roditelja. Iz navedenog proizlazi kako promjena braka u civilno partnerstvo ne bi imala nikakve negativne posljedice za podnositeljičin obiteljski život.

Iako Sud razumije podnositeljičino nezadovoljstvo zbog odbijanja zahtjeva za upis promjene spola, primjećuje kako je podnositeljica u svakom trenutku imala mogućnost promjene bračnog statusa u civilno partnerstvo, uz pristanak supružnika. Prema mišljenju Suda, navedeni zahtjev za promjenom bračnog statusa u civilno partnerstvo nije bio nerazmjernan budući da je to institut koji omogućava istospolnim parovima gotovo jednaku pravnu zaštitu kao i bračnim parovima.

Sud smatra kako su neznatne razlike između koncepta braka i civilnog partnerstva te se iste ne mogu smatrati nedostatkom finskog zakonodavstva u smislu pozitivnih obveza države po tom pitanju. Sud je ustanovio da je postignuta pravična ravnoteža između interesa države i interesa podnositeljice. Sud je stoga ustanovio kako nije došlo do povrede čl. 8. Konvencije.

Ovaj sažetak izradio je Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Sažetak ne predstavlja službeni dokument Europskog suda za ljudska prava te ne obvezuje taj Sud.

© Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava.